

C-208/20. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2020. május 14.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Sofiyski rayonen sad (szófiai kerületi bíróság, Bulgária)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2020. május 14.

Felperesek:

„Toplofikatsia Sofia” EAD

„Chez Elektro Balgaria” AD

„Agentsia za kontrol na prosrocheni zadalzhenia” EOOD

Az alapeljárás tárgya

Három polgári ügy, amelyekben az ellenérdekű felek még mindig minősülhetnek az eljárásban részt vevő félnek, mert az alperesek részére nem lehet személyesen bírósági iratokat kézbesíteni, szomszédjaik vagy rokonaik pedig azt állítják, hogy az Európai Unió másik tagállamában élnek.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Az EUMSZ 267. cikk alapján az EUMSZ 20. cikk (2) bekezdése a) pontjának, az 1206/2001 rendelet 1. cikke (1) bekezdése a) pontjának és az 1215/2012 rendelet 5. cikke (1) bekezdésének értelmezése céljából előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 1 Úgy kell-e értelmezni az Európai Unió működéséről szóló szerződés 20. cikke (2) bekezdésének a) pontját az Alapjogi Charta 47. cikkének második

bekezdésével, a hátrányos megkülönböztetés tilalmának és az eljárási intézkedések nemzeti bírósági eljárásbeli egyenértékűségének elvével, valamint a polgári és kereskedelmi ügyekben a bizonyításfelvétel tekintetében történő, a tagállamok bíróságai közötti együttműködéséről [helyesen: együttműködésről] szóló 1206/2001/EK rendelet 1. cikk[e (1) bekezdés]ének a) pontjával összefüggésben, hogy amennyiben az eljáró bíróság nemzeti joga szerint e bíróság hivatalos tájékoztatást kér saját államában az alperes lakcíméről, és megállapítást nyer, hogy az alperes az Európai Unió valamely másik államában tartózkodik, az eljáró nemzeti bíróság köteles tájékoztatást kérni az alperes lakcíméről az alperes tartózkodási helye szerinti állam hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatóságaitól?

2. Úgy kell-e értelmezni a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU rendelet 5. cikkének (1) bekezdését azzal az elvvel összefüggésben, hogy a nemzeti bíróságnak eljárási jogokat kell biztosítania az uniós jogból eredő jogok hatékony védelméhez, hogy az adós szokásos tartózkodási helyének megállapítása során a nemzeti bíróság valamely bizonyításfelvétel nélküli egyoldalú formális eljárás – mint amilyen a fizetési meghagyásos eljárás is – lefolytatásának a nemzeti jog által előírt feltételeként minden arra vonatkozó megalapozott gyanút, hogy az adós az Európai Unió valamely másik államában rendelkezik szokásos tartózkodási hellyel, a fizetési meghagyás kibocsátása jogalapjának hiányaként, illetve a fizetési meghagyás jogerőre emelkedésének elmaradását megalapozó körülményként köteles értelmezni?
3. Úgy kell-e értelmezni a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU rendelet 5. cikkének (1) bekezdését azzal az elvvel összefüggésben, hogy a nemzeti bíróságnak eljárási jogokat kell biztosítania az uniós jogból eredő jogok hatékony védelméhez, hogy e rendelkezés abban az esetben, ha a nemzeti bíróság a fizetési meghagyás meghatározott adós elleni kibocsátását követően megállapította, hogy ez az adós valószínűleg nem rendelkezik szokásos tartózkodási hellyel a bíróság államában, és ha a nemzeti jog szerint a fizetési meghagyás ilyen adós elleni kibocsátásának akadályát képezi, arra kötelezi az említett nemzeti bíróságot, hogy hivatalból helyezze hatályon kívül a kibocsátott fizetési meghagyást, jöllehet ezt nem írja elő kifejezett jogszabályi rendelkezés?
4. A harmadik kérdésre adandó nemleges válasz esetén úgy kell-e értelmezni az említett kérdésben hivatkozott rendelkezéseket, hogy azok a kibocsátott fizetési meghagyás hatályon kívül helyezésére kötelezik a nemzeti bíróságot, ha az ellenőrzést követően teljes bizonyossággal megállapította, hogy az adós nem rendelkezik szokásos tartózkodási hellyel az eljáró bíróság államában?

Az Európai Unió jogszabályai és ítélkezési gyakorlata

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés: 18. cikk és a 20. cikk (2) bekezdésének a) pontja

Az Európai Unió Alapjogi Chartája: a 47. cikk második bekezdése

A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK rendelet: a 60. cikk (1) bekezdése

A polgári és kereskedelmi ügyekben a bizonyításfelvétel tekintetében történő, a tagállamok bíróságai közötti együttműködéséről [helyesen: együttműködésről] szóló, 2001. május 28-i 1206/2001/EK rendelet: az 1. cikk (1) bekezdésének a) pontja

A tagállamokban a polgári és kereskedelmi ügyekben a bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítéséről („iratkézbesítés”), és az 1348/2000/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2007. november 13-i 1393/2007/EK rendelet: az 1. cikk (1) és (2) bekezdése

A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU rendelet: az 5. cikk (1) bekezdése

A Bíróság 1976. december 16-i Rewe-Zentralfinanz ítélete, 33/76, EU:C:1976:188

A Bíróság 2012. december 19-i Alder ítélete, C-325/11, EU:C:2012:824

A Bíróság 2015. szeptember 16-i Alpha Bank Cyprus ítélete, C-519/13, EU:C:2015:603

A Bíróság 2016. április 28-i Alta Realitat végzése, C-384/14, EU:C:2016:316

Nemzeti jogszabályok

Zakon za zadalzheniata i dogovorite (a kötelekekről és a szerződésekről szóló törvény): a 68. cikk a) pontja

5. Grazhanski protsesualen kodeks (polgári perrendtartás): 38., 40. és 41. cikk, a 42. cikk (1) bekezdése, 43. cikk, a 44. cikk (1) bekezdése, 45. cikk, a 46. cikk (1) és (2) bekezdése, a 47. cikk (1), (2), (3), (5), (6) és (7) bekezdése, 48., 53. és 246. cikk, a 282. cikk (2) bekezdése, a 410. cikk (1) bekezdésének 1. pontja és (2) bekezdése, 411. cikk, a 413. cikk (1) bekezdése, 414–416., 419. és 423. cikk

- 6 Kodeks na mezhdunarodnoto chastno pravo (a nemzetközi magánjogról szóló törvénykönyv): a 4. cikk (1) bekezdése és 48. cikk
- 7 Zakon za grazhdanskata registratsia (a polgárok nyilvántartásáról szóló törvény): a 90. cikk (1) bekezdése, 93. és 94. cikk, a 96. cikk (1) bekezdése

A tényállás és az eljárás rövid bemutatása

- 8 A kérdést előterjesztő bíróság előtt három polgári eljárás indult, amelyekben az ellenérdekű felek még mindig nem minősülhetnek az eljárásban részt vevő félnek, mert az alperesek részére nem lehet bírósági iratokat kézbesíteni.
- 9 Az első (peres) eljárásban a „Toplofikatsia Sofia” EAD felperes DP alperessel, egy természetes személy fogyasztónak minősülő bolgár állampolgárral szemben indít keresetet egy szófiai ingatlan részére történő hőenergia-szolgáltatás és az ahhoz kapcsolódó szolgáltatások alapján fennálló, a törvényes kamatokra is kiterjedő követelés megállapítása iránt.
- 10 Az eljárás azt követően indult, hogy egy fizetési meghagyásos eljárásban DP adós bejelentett lakcímein nem volt fellelhető. A bíróság elrendelte egy közleménynek a bejáratú ajtóra történő kifüggesztését, az iratok kézbesítésére azonban ismételtelen nem került sor. A bíróság ezért arról tájékoztatta a felperest, hogy kereset indítható a fizetési meghagyásban érvényesített követelések fennállásának megállapítása iránt.
- 11 A keresetlevél másolatát megküldték DP részére az abban feltüntetett szófiai címre, DP-t azonban nem találták ott. A bíróság hivatalból tájékoztatást kért az állami hatóságok által vezetett lakcímnnyilvántartásban és a munkáltatói nyilvántartásban szereplő lakcíméről. E nyilvántartásokból kitűnik, hogy DP állandó és aktuális lakcíme megegyezik a keresetlevélben feltüntetett lakcímmel, DP azonban 2013 januárja óta hivatalosan már nem Bulgáriában dolgozik. A bíróság elrendelte DP-nek a bejelentett lakcíméről egy közlemény [bejáratú ajtón történő] kifüggesztése útján történő idézését. 2019 októberében a bíróság értesítéseket kézbesítő tisztviselője felkereste a címet, és feljegyezte, hogy DP egy szomszéd állítása szerint hét éve Franciaországban él.
- 12 A második (fizetési meghagyásos) eljárásban a jogosult, a „Chez Elektro Bulgaria” AD, egy önkormányzati közműszolgáltató, fizetési meghagyás kibocsátását kéri EQ, egy természetes személy fogyasztó ellen egy szófiai ingatlan részére szolgáltatott villamos energia kifizetésének elmulasztása miatt.
- 13 A bíróság fizetési meghagyást bocsátott ki, és elrendelte annak a kötelezett részére történő kézbesítését, hogy ez utóbbi eldönthesse, hogy él-e ellentmondással. A bíróság tisztviselője felkereste a jogosult által megadott címet, amely megegyezett az adós lakcímnnyilvántartásban szereplő állandó és aktuális lakcímével. A tisztviselő senkit sem talált ott, és kifüggesztett egy közleményt a bejáratú ajtóra. Egy szomszédától megtudta, hogy az adós egy éve Németországban él. A bíróság

által hivatalból kért tájékoztatásból kitűnt, hogy az adós 2010 januárja óta nem biztosított Bulgáriában.

- 14 A harmadik (fizetési meghagyásos) eljárásban az „Agentsia za kontrol na prosrocheni zadalzenia” EOOD, egy adósságbeszedő társaság, fizetési meghagyás kibocsátását kéri FR, egy természetes személy fogyasztó ellen, aki nem fizette vissza a hitelt egy szófiai székhelyű pénzügyi intézmény részére.
- 15 A bíróság fizetési meghagyást bocsátott ki, és elrendelte annak a kötelezett (adós) részére történő kézbesítését, hogy ez utóbbi eldönthesse, hogy él-e ellentmondással. A bíróság tisztviselője kétszer is felkereste a jogosult által megadott címet, amely megegyezett az adós lakcímnnyilvántartásban szereplő állandó és aktuális lakcímével, és megállapította, hogy ott az adós édesanyja él. Az adós édesanyja megtagadta, hogy fia nevében átvegye az iratot, és azt állította, hogy fia három éve Németországban él, pontos lakcímét azonban nem ismeri. Az adós anyja két bolgár mobiltelefonszámot adott meg az adóssal való kapcsolatfelvételhez, e számokon azonban senki sem volt elérhető.

Az előzetes döntéshozatalra utalás indokainak rövid bemutatása

- 16 A kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak azt illetően, hogy a peres eljárást szabályozó nemzeti jog az uniós jogi követelményekkel összeegyeztethető kézbesítési intézkedéseket ír-e elő arra az esetre, ha a bírósági iratok címzettje másik államban tartózkodik. Különösen azt kell megállapítani, hogy az eljárási szabályok egyenértékűségének a Bíróság ítélkezési gyakorlatában felállított elve megköveteli-e, hogy a személyek külföldi lakcímét is kiderítsék, ahogyan ezt a Bulgáriában bejelentett lakcímmel rendelkező személyek esetében teszik.
- 17 A formális módon lefolytatott fizetési meghagyásos eljárásban azonban, amelyben a jogosult követeléseire nem a bizonyítás peres eljárásban megkövetelt szintje vonatkozik, a nemzeti jog az adós szokásos tartózkodási helyéhez kapcsolja a bíróság illetékességét. A kézbesítés ilyen eljárásbeli módjának kérdése ezért a bíróság joghatósága szempontjából is jelentőséggel bír.
- 18 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyát a tagállamok eljárási autonómiája elvének alkalmazása és ezen elvnek a Bíróság ítélkezési gyakorlatában bevezetett korlátozásai képezik. A Bíróság Rewe-Zentralfinanz ítélete (33/76) szerint a tagállamoknak ugyanúgy kell alkalmazniuk nemzeti jogi eljárási szabályaikat a nemzeti jogból eredő és az uniós jog által biztosított jogokra.
- 19 Az állampolgárság alapján történő megkülönböztetést tiltó EUMSZ 18. cikk a bírósági iratok konkrét címzettje külföldi lakcíme kiderítésének kérdésével is összefügg. Releváns még az EUMSZ 20. cikk (2) bekezdésének a) pontja is, amely jogosultságot biztosít az Unió területének egészén való szabad mozgásra. Az 1206/2001 rendelet is alkalmazandó, mert a polgári bíróság a jelen ügyben arra keres választ, hogy ki kell-e derítenie a felek külföldi lakcímét.

- 20 A nemzeti bíróság arra vonatkozó joghatóságának kérdését illetően, hogy a bíróság államának területén kívül szokásos tartózkodási hellyel rendelkező személyek ellen bocsásson ki fizetési meghagyást, az 1215/2012 rendelet 5. cikkének (1) bekezdése szerinti rendelkezést kell alkalmazni. E rendelkezés megtiltja valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy más tagállam bíróságai előtti perlését, ha nem állnak fenn a rendelet 7–26. cikke szerinti feltételek. E rendelet 62. cikkének (1) bekezdése szerint a „lakóhely” fogalmát az eljáró bíróság nemzeti joga alapján kell meghatározni.
- 21 Az Alder ítéletben (C-325/11) elvégzett értelmezés szerint az 1393/2007 rendelet 1. cikkének (1) bekezdésével ellentétes az olyan nemzeti jogszabály, amely arra kötelez valamely uniós polgárt, hogy kézbesítési meghatalmazottat jelöljön ki azon bíróság államában, amely előtt egy bírósági eljárásban félként jár el. Az említett rendelet 1. cikkének (2) bekezdése értelmében e rendelet nem alkalmazható az ismeretlen címmel rendelkező személyekre.

Az uniós joggal való összefüggés és az értelmezés szükségessége

- 22 Mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy külföldi vonatkozású polgári ügyekről van szó, mivel a felek egyike valószínűleg külföldön tartózkodik. A jogvita tárgyára (Bulgáriában értékesített árukkal és ott nyújtott szolgáltatásokkal kapcsolatos fizetési kötelezettségek) tekintettel az 1215/2012 rendelet általános szabályai alapján a bolgár bíróságokat úgy kell tekinteni, hogy joghatósággal rendelkeznek, függetlenül attól, hogy az alperesek rendelkeznek-e Bulgáriában lakóhellyel.
- 23 Az első eljárásban a bíróságnak – az iratoknak az alperes részére történő kézbesítésével összefüggésben fent ismertetett tényállás alapján – meg kell vizsgálnia a keresetet, megkérdezve a felperestől, hogy van-e tudomása arról, hogy az alperes a felperes által ismert [másik] címre van bejelentve. A felperes nagy valószínűséggel azt válaszolja, hogy nincs tudomása ilyen lakcímről, amivel kapcsolatban figyelembe kell venni, hogy a keresetlevélben is csak az alperes egyetlen bejelentett lakcíme van feltüntetve. Ilyen körülmények között a bíróságnak hirdetményt kell közzétennie a „Darzhaven vestnik”-ben (bolgár hivatalos lap), és amennyiben az alperes nem jelentkezik (ami szintén valószínű, mert nem Bulgáriában tartózkodik, és nincs lehetősége ezen állam hivatalos közleményeit nyomtatott formában olvasni), különleges meghatalmazottat kell kijelölnie számára.
- 24 Ez megfosztja az alperest annak lehetőségétől, hogy részt vegyen az eljárásban, ha külföldön – másik tagállamban – él. Ha nem ez a helyzet, és az alperes másik bulgáriai lakcímen tartózkodik, a bíróságnak lehetősége van további kutatásokat folytatni a nyilvántartott lakcímet vagy a munkáltatót illetően. A nemzeti jog szerint nincs lehetőség az aktuális külföldi lakcím megadására, és a jelen esetben ezért az alperes nem tudja külföldi lakcímét megadni.

- 25 A nemzeti jog ezáltal eltérő feltételeket támaszt azon személyek tekintetében, akik ideiglenesen másik bulgáriai lakcímen laknak, és azok tekintetében, akik másik külföldi lakcímen élnek. A bolgár állampolgárokat ugyanakkor mindig bejelentett bulgáriai lakcímeükön kell keresni, ha bírósági eljárás indul velük szemben. Így a [z Alapjogi Charta 47. cikkének második bekezdése által biztosított,] bírósági eljárásban való részvételhez való jogukat illetően eltérően kezelik azokat a személyeket, akik gyakorolták az EUMSZ 20. cikk (2) bekezdésének a) pontja szerinti szabad mozgáshoz való jogukat.
- 26 Felmerül a kérdés, hogy a Bíróság által az Alta Realitat végzés (C-384/14) 58. pontjában (jöllehet más helyzet kapcsán) felállított kritériumokra (amelyek szerint a határokon átnyúló ügyekben egyensúlyban kell tartani a hatékony iratcserét és a címzett eljárási jogainak védelmét [ezt az elvet az Alpha Bank Cyprus ítélet (C-519/13) 41. pontja is megfogalmazza]) tekintettel igazolt-e ez az eltérő bánásmód. Ha valamely olyan polgár idézése, aki nem rendelkezik bejelentett külföldi lakcímmel, és akinek nincs lehetősége ilyen konkrét lakcím megadására, ellentétes az uniós joggal, akkor arra a kérdésre is választ kell adni, hogy ilyen esetben kérhet-e a nemzeti bíróság tájékoztatást az alperes nyilvántartott lakcíméről az alperes tartózkodási helye szerinti államtól, a Francia Köztársaságtól. Ehhez az uniós jog egy másik eszköze áll a bíróság rendelkezésére, mégpedig az a lehetőség, hogy az 1206/2001 rendelet alapján más uniós államok bíróságait bizonyításfelvételre kérheti. Ez az eljárás azonban kizárólag akkor alkalmazható, ha abból kell kiindulni, hogy az uniós jog arra kötelezi a nemzeti bíróságot a nemzeti jogban meglévő intézkedésekre tekintettel, hogy a felek más tagállambeli lakcímeit is állapítsa meg.
- 27 A két fizetési meghagyásos eljárásban, amelyekben már végleges jogi aktusok születtek (fizetési meghagyásokat bocsátottak ki a formális eljárás keretében, de meg kell vizsgálni, hogy e jogi aktusok jogerőre emelkedhetnek-e), a kérdést előterjesztő bíróság állítása szerint lehetséges, hogy a szóban forgó jogi aktusokat joghatóság nélkül hozták meg.
- 28 Az 1215/2015 rendelet 5. cikkének (1) bekezdése szerint valamely tagállami bíróság csak a rendeletben meghatározott feltételek fennállása esetén hozhat bírósági határozatot másik tagállamban lakóhellyel rendelkező személyt illetően. A „lakóhely” fogalmát az egyes államok joga alapján kell meghatározni.
- 29 A bolgár jogalkotó nem határozta meg kifejezetten, illetve nem hivatkozott arra, hogy melyik nemzeti jogi fogalmat kell általános jelleggel a „lakóhely” fogalmának megfelelőként értelmezni. A Varhoven kasatsionen sad (legfelsőbb semmítőszék, Bulgária; a továbbiakban: VKS) ítélkezési gyakorlata szerint e tekintetben nem lehet szó az állandó lakcímről, mivel ez a lakcím csak Bulgária területén lehet.
- 30 A bolgár jog következképpen két kritérium – az aktuális bejelentett lakcím vagy a szokásos tartózkodási hely – alapján határozza meg a „lakóhely” kategóriáját. A fizetési meghagyásos eljárást illetően azonban a jogalkotó kategorikusan megtiltja

fizetési meghagyás kibocsátását, ha az a személy, aki ellen a fizetési meghagyást ki kellene bocsátani, valamely Bulgáriától eltérő állam területén rendelkezik szokásos tartózkodási hellyel.

- 31 A VKS (legfelsőbb semmitőszék) viszont e szabály megszorító alkalmazására kötelezi a nemzeti bíróságokat 4/2013. sz. értelmező határozatával, mert a fizetési meghagyásos eljárásban nem kerül sor bizonyításvételre, és az a feltételezés áll fenn, hogy a nemzeti bíróság nem tudja megvizsgálni az eljárásban, hogy teljesül-e az a jogszabályi feltétel, amely szerint az adósnak Bulgáriában kell szokásos tartózkodási hellyel rendelkeznie. A bíróságnak ezért ki kell bocsátania a fizetési meghagyást, és ha az ellen nem élnek ellentmondással (amelyet nem kell megindokolni), és e fizetési meghagyást kézbesítik a címzett bejelentett lakcímével rendelkező személy részére, a fizetési meghagyás jogerőre emelkedik. A jogerős fizetési meghagyás alapján végrehajtási eljárás indítható, és akkor is végrehajtás vezethető az adós vagyona, ha az adós Bulgárián kívül rendelkezik szokásos tartózkodási hellyel.
- 32 Az említett értelmező határozat alapján a bíróság nem értékeli ugyanakkor azt a körülményt, hogy a másik államban nyilvántartásba vett aktuális lakcím indokolttá teszi-e vagy sem a nemzeti bíróság számára annak feltételezését, hogy a szokásos tartózkodási hely ezen államban található.
- 33 Bár a nemzeti ítélkezési gyakorlat az ellentmondás fellebbviteli bírósághoz történő benyújtása révén védelmet biztosít az olyan fizetési meghagyással szemben, amelyet másik államban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező adós ellen bocsátottak ki, e védelem nem hatékony. Ennek az az oka, hogy a fellebbviteli bírósághoz benyújtott ellentmondásnak nincs halasztó hatálya a megindult végrehajtásra nézve. Az adós csak biztosíték megfizetése esetén kérheti a végrehajtás ideiglenes felfüggesztését.
- 34 A kérdést előterjesztő bíróságnak komoly kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy ezen értelmezés a „lakóhely” fogalmát illetően megfosztja [hatékony] érvényesülésétől az 1215/2012 rendelet 5. cikkének (1) bekezdésében foglalt szabályt. Ennélfogva felmerül a kérdés, hogy összeegyeztethető-e az uniós joggal az, ahogyan a VKS (legfelsőbb semmitőszék) értelmezi azt a módot, ahogyan a bíróság a fizetési meghagyásos eljárásban az adós szokásos tartózkodási helyét kutatja, mégpedig hogy nem ellenőrzi azt, és nem veszi figyelembe az értesítések kézbesítésével megbízott bírósági tisztviselő által beszerzett információkat. Kétséges különösen, hogy tiszteletben tartják-e az uniós jogból eredő jogok védelmét szolgáló hatékony intézkedések rendelkezésre bocsátására vonatkozó – a Rewe-Zentralfinanz ítéletben (33/76) felállított – elvet.
- 35 A kérdést előterjesztő bíróság azon eset értékelését is kéri, amely szerint az adós szokásos tartózkodási helye nem nyert teljes bizonyossággal megállapítást, de fennáll a gyanú, hogy az nem Bulgáriában található.

A kérdést előterjesztő bíróság megfontolásai:

- 36 Az első kérdéssel a kérdést előterjesztő bíróság annak értékelését kéri a Bíróságtól, hogy bizonyos körülmények között nem kell-e kiterjeszteni a nemzeti bírósági eljárásban alkalmazott hatékony jogvédelemnek a Rewe-Zentralfinanz ítéletben (33/76) felállított elvét. Ezen ítélet és a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a tagállamok eljárási autonómiájának elve olyan bíróságok és eljárások meghatározására kötelezi a tagállamokat, amelyek hatékonyan és (a nemzeti jogból eredő jogokra tekintettel) ugyanúgy védik az uniós jog által biztosított jogokat.
- 37 A jelen ügyben nyilvánvaló, hogy egy jellege szerint nemzeti jogot, mégpedig a bíróság arra vonatkozó kötelezettségét, hogy felkutassa az alperes bejelentett lakcímét, nem ugyanúgy alkalmazzák azokra a polgárookra, akik másik uniós államban tartózkodnak. E polgárok esetében nem egyértelmű, hogy köteles-e a bíróság bizonyítást felvenni a lakcímet illetően, ha az eljárásban elegendő információ áll rendelkezésre arra vonatkozóan, hogy e polgárok melyik uniós államban tartózkodnak. Az 1393/2007 rendelet – vagyis az iratkézésre vonatkozó rendelet – 1. cikkének (2) bekezdése ugyanakkor kifejezetten kizárja a rendelet ismeretlen címmel rendelkező személyekre való alkalmazását.
- 38 E körülmények között a legkevésbé sem hatékonyak a másik államban élő bolgár állampolgárok bolgár bíróságok előtti polgári eljárásokban való részvételének biztosítására szolgáló módszerek. A gyakorlatban azok attól függenek, hogy a felperes megbízhatóan megadja-e e polgárok másik államban található címét.
- 39 E tekintetben figyelembe kell venni, hogy ez a helyzet részben többek között a lakcímek bulgáriai nyilvántartásba vételére vonatkozó rendelkezések következménye. A lakcímnnyilvántartásról szóló bolgár törvény nem teszi lehetővé a bolgár állampolgárok konkrét külföldi lakcímének nyilvántartásba vételét. Ennélfogva ha csak a lakóhely szerinti államot jelentik be, ez sem nyújthat segítséget az értesítéseknek a címzett részére történő kézbesítéséhez. A kérdést előterjesztő bíróság véleménye szerint ez a körülmény kiemelkedő jelentőséggel bír azon kérdés szempontjából, hogy köteles-e a nemzeti bíróság a bolgár állampolgárok más tagállambeli lakcímét kideríteni.
- 40 A kérdést előterjesztő bíróságnak nincs javaslata az első kérdésre adandó konkrét válasza a kézbesítés gyorsasága és a felek eljárási jogainak védelme közötti egyensúly megteremtésének kritériumára tekintettel. Egyfelől valamely személy más államokban való felkutatása a bírósági eljárást lassító folyamat; a bírósági eljárást pedig végső soron bolgár állampolgárokkal szemben folytatják, akiket bizonyos kötelezettségek terhelnek az állampolgárságuk szerinti országukkal szemben, köztük az a kötelezettség, hogy be kell jelenteniük lakcímüket, és az állami hatóságokkal kapcsolatot tartó személlyel kell rendelkezniük. Másfelől az uniós jog jelentős mértékben megkönnyíti ezt a kötelezettséget (lásd: Alder ítélet, C-325/11, 39–41. pont). Az is igaz, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által felfüggesztett eljárások alperesei nem jelentették be, hogy az állampolgárságuk

szerinti államon kívül élnek, de még ha eleget tettek volna is e kötelezettségüknek, az nem tette volna lehetővé lakcímük egyértelmű megállapítását.

- 41 A kérdések második csoportját – illetve a szokásos tartózkodási hely fizetési meghagyásos eljárásban történő megállapításának módját – illetően a kérdést előterjesztő bíróság véleménye szerint a nemzeti hatóságok kötelesek biztosítani az uniós jog hatékony alkalmazását. Ez megköveteli, hogy az Unió valamelyik tagállamában lakóhellyel rendelkező személyeket illetően ne hozzanak ítéletet a többi államban. E cél fizetési meghagyásos eljárásban történő megvalósításának biztosítása érdekében a nemzeti jogalkotó megtiltotta fizetési meghagyások olyan személyek elleni kibocsátását, akik Bulgárián kívül rendelkeznek szokásos tartózkodási hellyel.
- 42 Az ítélezési gyakorlat azonban korlátozta ezt a kötelezettséget azáltal, hogy azt követeli meg a bíróságtól, hogy egy negatív körülményt állapítson meg, vagyis azt, hogy a polgár nem rendelkezik szokásos tartózkodási hellyel Bulgáriában, mindezt pedig egy alapvetően egyoldalú jelleggel rendelkező eljárásban, amelyben nem kerül sor bizonyításvételre. A VKS (legfelsőbb semmítőszék) e tekintetben megtiltotta a bíróságoknak, hogy olyan közvetett és hiányos bizonyítékokat vegyenek figyelembe, mint például a szomszédok vagy rokonok arra vonatkozó állításai, hogy az adós külföldön él.

A kérdést előterjesztő bíróság tájékoztatása szerint a kibocsátott fizetési meghagyást hatályon kívül kell helyezni az azt kibocsátó bíróságnak, ha felmerül a gyanú, hogy a fizetési meghagyásos eljárás kötelezettje nem rendelkezik szokásos tartózkodási hellyel Bulgáriában.